

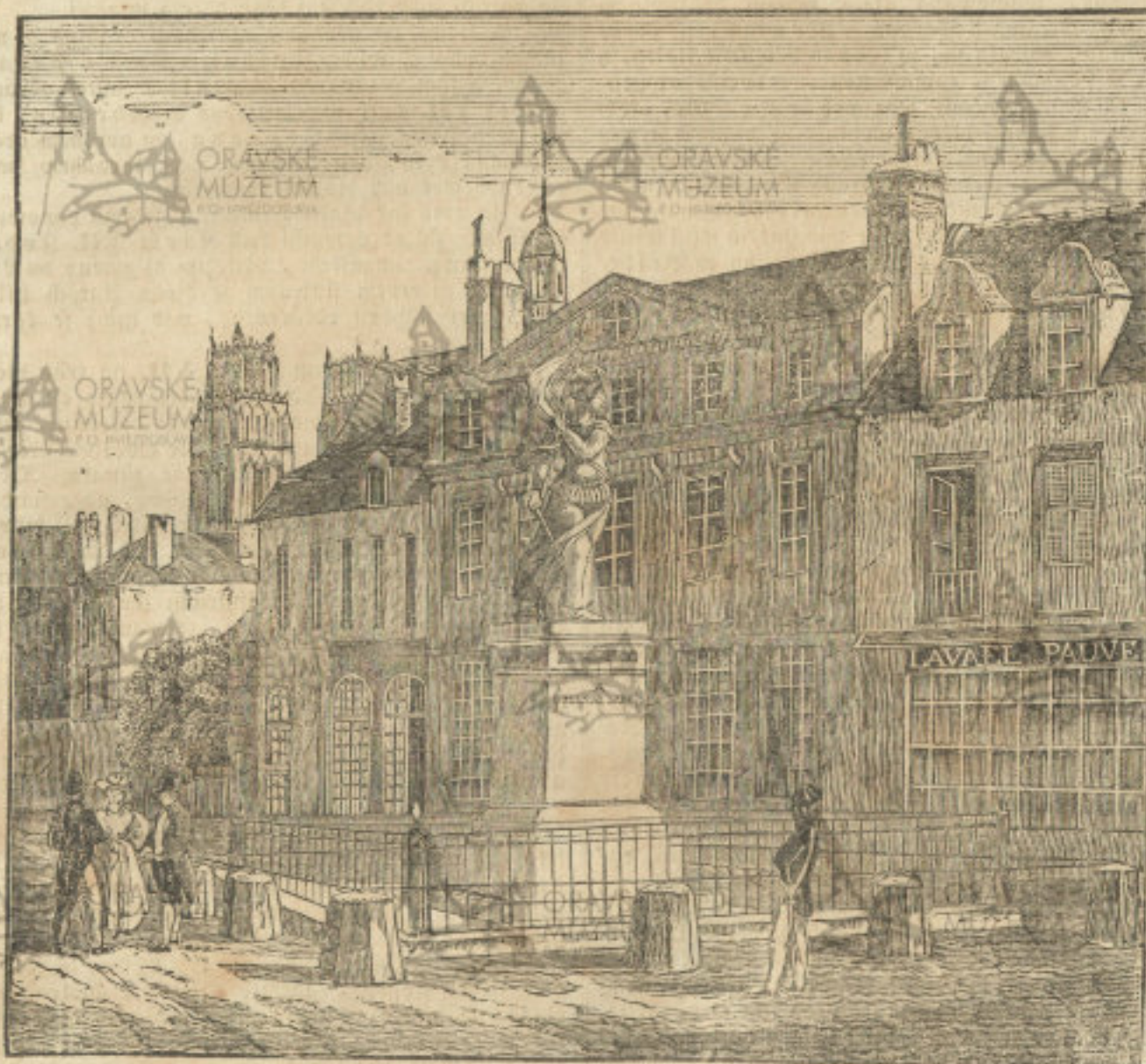
S w ě t o z o r,

neylaciněšší spis obrázkowš ř rozšíření užitečných známostí
pro Čechy, Morawany a Slováky.

Číslo 5.

Wychází každou sobotu.

1854.

Socha panny z Drbeany.

W přerostlému okolí, u prostřed winohradů, na kvetoucím břehu řeky Voiry rozprostírá se starožitné město Drbeany, přední w kraji podlé též řeky gmenowaném, se swými auklými a křivolakými ulicemi, mezi nimiž gebiná w patřitém předměstí prostrannostj, dółkau a trásau swau se roznacuje, wesbaucj se swostnému, na 16ti oblaucjch wyšarwenému mostu přes Reiru.

A neppamatněšším stavením města toho, eldrásléného čtveremí velikými náměstím, přináležj především hlavní chrám slohu gotického, nesaucej podobu ostatnjch hlavnjch a biskupstvjch chrámů země francouzské, a slusně mezi neppwýtečněšší díla starobylého stavitelskěj počteno.

Ačkoli město Drbeany negebnan znamenitý pohled mále w děgínách a přibězjch té wlasti, wšak nic

méně gmeno a slawa geho mdy tal šíroko a daleko neproslulo, gako w oně pamatné době, kdy udaten-
stwj děvky Domremské z rukau Angličanů bylo
wyrubozeno.

Bylo to léta 1429, kdy králowie francouzský
Karel, opustěn gsa ode své vlastni matky a od kni-
žete z Burgundu, od wogsta krále anglického tak ná-
ramně byl stíhán, že mu mimo města Bourges a
Orléans téměř nic wíce nepozůstalo, kterého po-
slednj nadto od anglického wádce Salisbury tčně
bylo obleženo a sewrjno. Toho času žila w chatrně
wst. Domremy řečené, Johanna a příjmením Arc,
dcera gednoho tamesšího magetného sedláka. Řečná
tato panna, wychowána gsauc w tom hrůzplném
času, kdy frwawá a zhaubná wálka wlasti gegi po-
skád plémila, objírala se, w tiché vzdálenosti swěta, a
téměř w posmaurné zamyšlenosti, s domácními prá-
cemí, za nešťastnéjši sebe pokládaje, kdy swci
svěho otce o samotě hlídati mohla. Wzdalugie se we-
selých her swých swolčnic, scházegicich se přejinai
kratochvíl blíže wěstie u pramene, gmenowaneho
Bilinau (čaroděnicinai) studnicj, zpíwala we
swe samotnosti ponehywce písne nábožné, a wila wence
f ozdobe malé kaplice nešťwětégšj panny w Belle-
montu, f nřj obyčegně káždau sobetu pant lonala.

W měsici únoru l. 1429 předstapila 18letá Jo-
hanna, děwka na pohlednj wznesené postawy a
krásy, a wšal ne bez wygwenj tiché nábožné třešti-
wosti, před entře Roberta z Baudricourta, ná-
čelníka hrabu a kráge Baucouleuru, wyprawugie
gehu, kterať gi nešťwětégšj panna w Betlem-sau u
we snády se zgewila a přilázala, aby obležené město
Orléans oswobodila, a králowice do Rheimsu se
slawnosti korunowánj sprowodila. Kytř Baudri-
court z počátku děwtu tu měl za blázníwau, a dwa-
kráte gi edbýl; kdy ale po třetj k němu se nawrá-
tila, anšlne a s dwognásobnj horliwostí na něho do-
třagie, aby slowm gegim udu propugčil a wřru
přiložil, gelsť přp pán a král gegi práwě dnes u
Orléanu poražen gest a gelsť wětšjho nebezpečj
podstapj, gelsť mu ona časně tu pomoci nepřispěje,
wyprawil gi se psaním do Chinonu f samému králo-
wici, gegj ona, předtjm nřdý newjdaneho, u pro-
střed dworánů geho negen hned poznala, ale nadto
i obsah tichého modlenj geho, kterej on o samotě byl
wykonal, genu oznámila. Karel poručil rádcům
swým a bohoslowcům přes tři neděle gi náležitě wy-
slauhati, potom pak, přidaw gi hrdinčeho Daufoua
za ráde a prawodčjho, spolu s wádcem Dunois-
em oswobodit Orléanu pospýchati gi powolil.

Johanna sobě wyprosila poswátmy meč z drá-
mu sw. Kateřiny w městě Tierbois, o němž žádný
nic newěděl; a wšal ona místo geho schráněnj tak ze-
wrubně udala, že podlé slow gegich i hned byl nale-
zen. Zbroge této uřiwala napotom gediné f obhago-
wánj žiwota swěho, hrdel a žiwotů nepřátel swých
wšsemožně štětje. Francouzšj spisowatelé wypra-
wugi, že ačkoli sama mnohofráte raněna byla, wšal
nic méně předece ona nřdy žádného nezabila, ba ani
gen frwe newšlila, wšeliskě ukrutenstwj nade wšsedo
w oslřiwosti magie, a w pobožné newinnosti swe dušj
pabých Angličanů gelsť wíce nežli těl gegich litugie.

W auřném oděnj přednášela Johanna přede
pánem swým swatou koraubew, srdecem žárowen této
čistom a wšj auřony prázným, w němž s wymezenjm
wšeliskě pozemské nářlounosti, gedné lářta se wlasti
sřdila. Po západu slunce wzdálíwš se společnosti
nřzů přebýwala každé noci mezi osobami ženshmi.

Powšsedně rozšřřeně domněnj o nebestém gegim
wřslauwšj, genuť i ona sama w pobožné prostotě
swe pewně wěřila, napřlno wogsto duchem udaten-
stwj a dowěry, a wádcowé geho umělí diwotworně
to působenj nadšřené děvky na mysl woginůw a lidu
wyborně ku prospěchu krále swěho obrátiti, owšsem
radau gegi wřludu a wřdy slepě se newřjice.

Každá bitwa, we kterej Johanna osobau swau
byla přítomna, zdatilého nabýla stoučenj. Gij dne
29. dubna 1429 w čele 10,000 wogsta pod zpráwau
generála St. Severre, Dunois a Lahire do mě-
sta Orléanu wtrhla, anř děwke wogatů f ustawi-
nfm wypadům pobízeti přestala, až Angličané od mě-
sta odtrhli a od obleženj toho docela upustili.

Rěkoliko od nepřátel osazených hrabůw a měst
znoma dobyto, wádce Talbot w bitwě u Pataye
zagat, a sám přebatný Zastolf w autě obrácen.
Karel VII. wgel wítězoslawně do Rheimsu, kdež
při geho korunowánj Johanna, w auřném oděnj,
řřstomna byla, držie w gedné ruce koraubew swau,
w druhé meč nad hlawau králowau.

Za tyto tal platně, wlasti a gegim panownjsu
profázané služby powřšil král Karel VII. Johan-
nu do stawu zemanského, přiložim gi gmeno du Řyš,
a poctiw gi erbem šloženým ze dwau zlatých šij a
meče špicj nahoru obráceného, nad nřmž se koruna
čhwěge.

Když tjm zpřisobem Karel VII. na trůn otcůw
swých wřstapil, Johanna, pokládaje cjl swěho
wřslauj gij za dosazený a díle swe za dokonané, čtěl
se do swěho domowa nawrátiti; ale dworáné přinutili
gi, aby i čele na dwore králowě žůstala. Od té
doby štětj, gi předtjm tak přjzníwé, nagednau ga-
loby wětrem se rozwálo a gi opustilo. W bitwě u
Pariže byla raněna, při obleženj pak města Com-
piegne w nepodařeném wypadu dostala se knižeti
burgundskému w zagetj. Wřššewšj Johanna, žebj
Angličanům za 10,000 livrů, třetauž summu král
Gindřich VI. odměnan za hlawnu gegi byl wysadil,
wřdána byti měla, umjmla wyprošit sebe smělým
řřkem z wěže, w nřj byla we wazbě držána; což gi
ale tak zle se powedilo, že těžce raněna gšauc, Angli-
čanům do rukau se dostala, kterjž gi gako čaroděnici
a lacjřku duchownjmu řaubu w Rouenu odewzballi.

Karel VII. neřřchánau lhostegnosti, anobř
dějmawosti a mřtwestj, obměřtal ugmanti se mocně
swe nědeggšj wřswoboditelskě. Tjm poslo, že Jo-
hanna, po čtrměšně wazbě a mnohem wřššewšj,
ačkoli stále a newstupně newřm swe hřřgila, ugřim-
gie, že sw. Michal nebestm gegim ochráncem by-
wal, gehož hlawn ona přj gij před 15 lěty w zahrade
otce swěho řřšřela, gakožto lacjřka f upálenj byla
obsaužena. Hrozny tento řřřdek oblomil mysl gegi,
tak že se wšsemu, z čehožkoli byla nařčena, se přj-
znala, gediné aby žiwota swěho, záměnanu třeřtu w
dožiwotnj wazbu, zachowala. Bylať sice zprwu přj-
gata na milost; ale gij po několika dnech, obwiněna
gšauc z nowého oetmřj se w lacjřstwj, wědruhě na smř
byla odsaužena, tak sice, aby při ohni zdatuhawě a
poznatřla byla upálena a popel gegi do řěky Seinj
mřřžen. Což i wykonáno. Johanna newhroženau
mysl řřla na poprawu, prawěci na cestě swému přj-
wodčjmu: „Páne! dnes wečer z milosti Božj budu w
rági!“

W druhé polowici 15ho stoletj přemřřšeno o no-
wém ohledánj gegi pře, načež gmenowitě posřemnj
gegi tuze dotřřali. Papeř Kalixtus III. powěřel, na
mnohau žádost, řřtčně wyřkonati to s newwěřšj bedl-

mosti a všnosti. Chromázdené vyšší duchovenstvo celého Francuzů vynášelo dne 7. července 1456 náleží, že vystaveny proti paně dvanáctery punkty žalobní gšau nepravdivy a že Johanna byla nevinna.

Památka této osvoboditelky vlasti oslavena nespočítanými uměleckými díly v Rouenu, Domremé a na jiných místech země francouzské. Krásná socha, jejíž vyobrazení dnes čtenáři svým předkládáme, ozdoba náměstí Orleans, otčená gšau zeleným stromem a pěknými domy, nad níž dvogitá komolá věže hlavního chrámu vážně vyniká.

Johanna stojí v ozdobném oděvu vrozeném na vysokém postavtu, na podobu obdlauně kolmo stojící kostky (cubus) zdelaném; v pravici své nese nasloněný meč, v levici pak její chvěje se posvátný prapor.

Předtím na památku tohoto podivného osvobození města i gina z oněch časů poslá socha na mostu se nalezala, představující Karla VII. a panu z Orleansu u lize Krutova llecce, mimo to pak i vyobrazení slavnosti nábožnou procesí, dne 8. máje, kteréhož Angličané původem a přičiněním panny od města zabránili gšau, každoročně se obdržovala.

Vlastenky náš děgopisec, učený Pubička, poznamenal, žeby Johanna z Orleansu i o důležitosti země české byla pečovala, čehož důkazem má býti odpovědnost list od ní husitům poslány. Dostaliť by to takové planí vůdce husitů, o tom prameny tehdejších dějin českých nijaké zprávy nepodávají.

Mimo francouzské děgopisce, kteříž nám zprávy o životy této přepamatné panny sepsali, neměliť zvláště básníci negebých národů zvoliti si sobě za předmět svých zpěvů a básní. Redtější zde slova šířiti o tom, co od francouzských, anglických a jiných básníků v tom ohledu na světlo vyprpženo, připomínáme jenom mistrův dšto německého písece Sillera, truchlohu pod nápisem panny z Orleansu pověsne známou, kteranz, nemýlíť nás nádeje, spolu s jinými díly téhož vznešeného umělce, brzo i v českém oděvu ze cvičných rukou obdržeti obecnímu našemu dopráno bude.

Neyvhtëčnégšij díla staré (klasické) řezby.

Mezi všemi památkami staré řezby, co gich kšij až do našich časů se zachovalo, tyto gšau nevyčtenégšij a neypověstnégšij:

1. Laokoön, v obraznici belwedern zvané římského vatikánu čili palácu papežova, něco většij než přirozené postavy, z bílého mramoru. Nalezen gest l. 1506 pod zříceninami lázni císaře Zita. Záleží ze tří hlavních osob, otce a dvou jeho synů, dvěma přemelitými hady opletených a sevřených. Věra nejvhtëšij bolesti gšaf ve tváři, tak i ve svátech Laokoöna, bráza, genž ho prořizná, a vybugená v neyprubšijm oděvu šla, pak háživé, fotei obrácené pohledy synů jeho, všlecko to zde co neydokonalěji vypodobněno gest, a dodává neypřowané krásy této od Polidora a Agesandra zhotovené řezbě.

2. Niobe s dětmi svými, od Apollina a Diany pogednau zbitými, nálež matka náramnau bolesti v lamen se proměnila. (Ovid. Metamorph. l. II.) Stupenj toto, z patnácti podobizen záležejcej, teprvé l. 1583 nalezeno, l. 1770 pak z Říma do Florencie přeneseno bylo, kdež ve sbírce velkého uměleckého po-

dues se chová. Dílo toto přináležejť tak nazvanému vznešenému sboru.

3. Farneský bůk, neyvětšij mezi všemi starozitnými skupinami (Gruppe). Záleží z bůd, dvou mládenčů většij postavy nad přirozenau, totižto Zetha a Amfiona, mimo tři menšij a mnohé postranní podobizny, což všlecko na skalnatém přívršij rozloženo gest, 12 1/2 výdešních střevic zvěšij a 9 1/2 střevic šířij. Řezba tato, vypracovaná asi v polovici 16ho století, tu dobu na dvěře Farneského palácu v Římě pod zvláštním přístřešijm se nalezá.

4. Vatikánský Apollo v belvederu v Římě, gedna z neyvýtečnégšijch podobizen staré doby, z příčiny vysokého stupně dokonalosti, gehož umělec dosáhnul nad mjru zdatilým představením boba toho gakožto vidiny čili praobrazu (ideálu) mužské mládecké krásy. Št více podobné gest, že rytina tato předstáwuje pythického Apollina v obzvláštním rozpoložení ducha i myšl geho po obdržení mjtěžšij nad hadím Pythone.

5. Medičegská Venus, z přičiného bílého mramoru, nacházejcej se v obrazárně velkorymvdští ve Florenci. Vyšší rytiny obnášij něco přes 5 střevic. Milovníkům pěkného umění tento přepodobný wýtwor lidské obraznosti a cvičnosti dozagista gšaf pouz z obrázků a sádrových odlivů podlé něho udelaných znám gest. Mezí umělců gedně o tom gestě se neshášij, zdali umělec behnal tuto gako z kámpce wystupující, anebo z more wystáwající, anebo před krásou ludecm Paršem stojící v myšl své byl pogal a v mramoru wyobrazil.

6. Farneský Herkules, v palácu farneském v Římě, rytina velká, téměř trognásob většij nad přirozenau postavu, z krásného mramoru pariského (po ostrowu Paros tak nazvané). Při této podobizně nade všlecko podiwu hodna gest šla, svalovitost a bužnost těla v klidném rozpoložení na palcát zvođeného.

7. Tak gmenovaný Torso, čili komelec Michala Angela, protože tento umělec velmi wysoce sobě ho wáží, a za zvláštní wzor uměleckého svého cvičení geg sobě obral.

8. Borgheský Hermýr (Birc), v postranním domě (villa) Borgheském v Římě. Ušlechtilá a přefrášná podobizna dokonalé zdelané mládenckého bitce, s mjrně nataženými, nikoli ale přepiatými svaly.

9. Tak nazwaný umjragcej Hermýr, ve sbírce na Campidoglio v Římě. Leží on na svém štitu, pravici zvođenou, mace prowaz okolo hrdla, a zdá se gakož poslední swau šlu námáhal, dštège se wškuru pozdvižnauti.

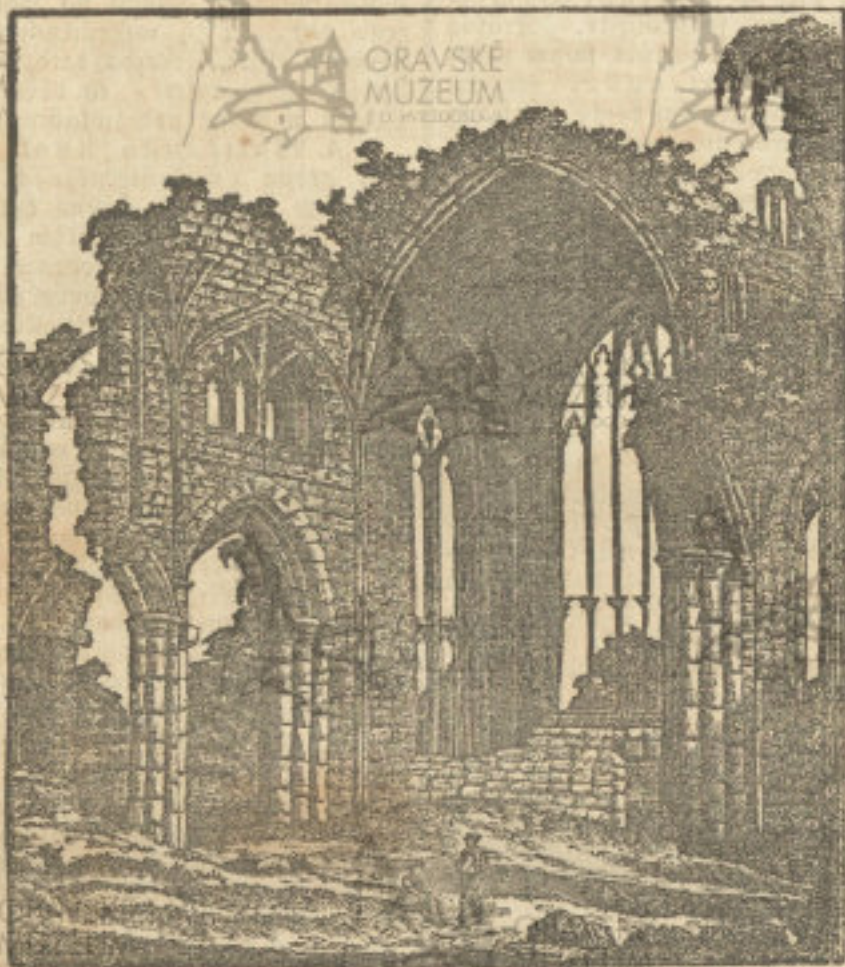
10. Antinous, přefrášná mužská rytina v belvederu v Římě, po mláckovi císaře Adriana římského gmenem nazwaná, jejíž hlava neyvíce se wlebešij.

11. Bohyně Flora v palácu farneském v Římě, za kteranz příčinu obýčgné Farneskau flowe. Neyvětšij její frása záležij v auřawném oděvu, jejíž wůbec za neylepší oděj w oboru staré řezby uznáwagi. Velikost swau téměř farneskému Herkulesovi se wyrowná, a wšaf beže wšij ugnu lahodnosti a nežnosti, která ženě příslušij.

12. Karlus Aurelius we způsobu pežbo, z pozlaceného řovu, na velikém náměstí dnešního lapitolium w Římě. Socha tato mnohem větší gest nad přirozenou postavu; z nědejšího wšak pozlacení gegiho podnes giž jen některé nepatrné stěby a zů-

statky se spatřují. Vysokým podstavcem, na němž gi Michal Angelo umístit, moudrá gegi bogimawost na mysl pozorowatele nemálo se zveličuje. Zvláštní dymálu má tůň, kteráž galoby životně po-
bybowati se zdá.

Opatský Melrose w Šotlandsku.

Kuzelaté dšluny pohoří Cheviotského zlehaunla se nadyhlugi do hrabství Norburgh, ginát Teviotdale (t. andolj Tevietu, podle řeky Teviotu přes ně tekaucej tak gmenowaného), gehož obywatelé wšim dílem prosly pastýřský žiwot pro-
wodj, zachowawšse na mnoze až podnes mravy a obvyčege přívětivě k hostem dáwnowělosti. Dbnwa-
telé frage toho nawštěwugi zhušta přeroglostně po-
kicj Tweedy, zásobiwšse se winem a potravau, a
tam při weselem hodowání, hubbě, tanci, zpěwu a
ginych fratechwšlech čas přigemně tráwj.

A wšak newždycky tak pokogně a wesele žilo se w andoljch Norburghu. Saměstwj angličch hrab-
šwj Cumberlandu a Northumberlandu okoli tomuto
dšlanho přičinai býwalo zlázy a záhuby, potáhšši gebo
dšwých bogi a pšitel, gimž fragina ta po mnohá stoletj
pléněna byla. Wšim podnes spatřugi se na něko-
rých místech ošlatky starých obozů čili brazených ležení
(táborů), na březích pal řeky Ube strmicj stáli vřno
gest gestů, w nichž někdy pohromami wálek stibanj
obywatelé těch stran bezpečného autočistě hledali i na-
ležali. Mezi zječeninami z oně dáwnj doby pocháze-
gjejmí nejkrásnějši a newyňzannějši gest opatský
Melrose, gehož wzejčenj gemného pozorowatele na
moštu hřzého měsčca Kelly libě přelwapuge. Zde

romantické to audolj, ozdobené hági, frowinami a
překrásnými budowami, přeroglostně se rozprostírá,
w gehož pozadí zůstatky památkuého toho stawenj,
gako zawjřka toho rozmanitého celku, welebne a wá-
žně rozháru wynikagi.

Opatský Melrose stoji na gizmě břehu řeky
Tweedy. Byloť eno před časj gedno z newpřed-
nějšch toho králowštwj, gšuci založeno půwodně
od krále Dawida léta 1136 pro knězi řádu cisterciá-
kůw a zaswěceno newšwětějši Marii Panně. Klášter
tento w rozličných časjch mnohými krutými pohromami
wálek, ohněm, mečem, oblanpenjm a plénějm stj-
hán byl, nade wšsecko ale l. 1322, šdej téměř docela
zassel. Prawj se, že geg nedlanho potom král Ro-
bert Bruce s wšim nákladem docela znova wy-
stawił; čemuž ale mnohé okolnosti odporužj, gne-
nowite pak ta, že způsob stawitelšwj neprouššj na
sobě znaku toho wěku, do něhož národní podání wy-
stawenj kláštera klade, owšem ale patrně důkazy
stoletj 15ho.

Veliké ofno na straně wýchodnj, na pobaném
zde obrázku wywodbněné, pro swau přeroglostnu
řezbu za zvláštnj umělecké dílo se posládá. Wěže u
prostřed giž téměř docela se zborila; gediné částka do-
legjšiho slenutj gestě stoji, zpodeptěná na půstřech, u